

Vabariigi Valitsuse korralduse „Volitus Sihtasutuse Eesti Akrediteerimiskeskus lõpetamise otsustamiseks ning Eesti riikliku akrediteerimisasutuse nimetamine” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vastavalt toote nõuetele vastavuse seadusele nimetab Vabariigi Valitsus korraldusega Eesti riikliku akrediteerimisasutuse ülesandeid täitva isiku. Käesoleva eelnõuga nimetatakse uus Eesti riiklik akrediteerimisasutus ning antakse volitus majandus- ja taristuministrile Sihtasutuse Eesti Akrediteerimiskeskus (edaspidi *SA EAK*) lõpetamiseks.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna toote ohutuse ja tarbijakaitse talituse nõunik Triinu Sillamaa (tel 625 6391; triinu.sillamaa@mkm.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi teostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Anne-Ly Normak (tel: 715 3403, e post: Anne-Ly.Normak@mkm.ee).

2. Eelnõu sisu

Eesti riiklik akrediteerimisasutus on mittetulunduslikel alustel tegutsev riigi poolt asutatud juriidiline isik, kelle põhikirjalise tegevuse eesmärk on vastavushindamisasutuste akrediteerimine (toote nõuetele vastavuse seadus (edaspidi *TNVS*) § 37 lg 1). Eesti standardiorganisatsioon on selle liikmeid esindav ja riigi osalusel asutatud mittetulundusühing, mille põhikirjalise tegevuse eesmärk on koostada ja avaldada standardeid ning esindada Eestit rahvusvahelises standardimises (*TNVS* § 44 lg 1). Praegu on Vabariigi Valitsuse 08. juuli 2010. a korraldusega nr 280 „Eesti riikliku akrediteerimisasutuse ja Eesti standardiorganisatsiooni nimetamine“ nimetatud Eesti riiklikuks akrediteerimisasutuseks riigi poolt asutatud *SA EAK* ja Eesti standardiorganisatsiooniks mittetulundusühing Eesti Standardikeskus (edaspidi *MTÜ EVS*), mille liikmeteks on Tööandjate Keskliit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ning riik, keda esindab liikmeõiguste teostajana Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Otsus viia akrediteerimistegevus ühte organisatsiooni standardimise korraldamisega tuleneb riigireformi tegevuskava 2019-2023 põhimõtetest, mis on Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2019-2023 üheks poliitiliseks prioriteediks. Riigi tegevus peab olema pikaajaliselt suunatud sellele, et ühiskond tervikuna areneks ja tootlikkus kasvaks, mistõttu riik peab suutma pakkuda kvaliteetseid avalikke teenuseid üle Eesti ka demograafiliste trendide mõjudest tulenevate piiratud ressursside tingimustes. Seega on Vabariigi Valitsuse käsitluse kohaselt riigireformi sisuks ennekõike avaliku võimu organisatsiooni audit ja ümberkorraldamine koos avaliku võimu funktsioonide, ülesannete ning teostamise viiside ja toimemehhanismide revisjoni ja korrigeerimisega. Riigireformi elluviimisega soovitakse saavutada mõjusam ja tõhusam riigiülesannete täitmine, kvaliteetsem avalike teenuste pakkumine, valitsussektori paindlikum ja vähem bürookraatlikum töökorraldus ning valitsussektori kulutuste suhteline vähenemine. Peamised positiivsed riigi haldusala organisatsioonide ühendamise mõjud on seotud avalike teenuste kvaliteedi kasvu ja riigi haldusala organisatsioonide ressursitõhusama juhtimisega. Riigi haldusala organisatsioonide avalike teenuste koondamisel kahe asemel ühte loob eelduse poliitikate tulemuslikumaks rakendamiseks vähemate riigi haldusala organisatsioonide kaudu ja sellest tulenevalt terviklikumaks tulemusvaldkondade eesmärkidesse panustamiseks.

SA EAK on asutatud Vabariigi Valitsuse 21. detsembri 1999. a korraldusega nr 1390-k

akrediteerimise teostamiseks ja Eesti esindamiseks rahvusvahelises akrediteerimisalases koostöös. Enne seda tegutses akrediteerimisasutusena Eesti Standardiamet, mis korraldas ka standardimist ja koordineeris metroloogia valdkonda. Akrediteerimisasutus ja standardimisorganisatsioon on riigi strateegilisest vaatest sama eesmärgi täitmisele suunatud – kvaliteedi infrastruktuuri tagamiseks poliitika kujundamine ja elluviimise rakendamine. Nimetatud eesmärk sisaldub ka praeguse Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020 programmis „Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond aastateks 2020–2023“ ja koostamisel olevas Eesti teaduse, arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukavas 2021–2030. SA EAK ja MTÜ EVS strateegiliste eesmärkide kattuvus on tugiprotsesside osas, nagu rahvusvahelistele nõuetele vastamise tagamine, akrediteerimise ja standardimise osas klientidele nõuetele vastava teenuse pakkumine, protsesside efektiivsuse ning teenustest teadlikkuse tõstmine. Mõlemad on samaväärse riikliku prioriteedi taseme ja suurusega organisatsioonid, kus ühe tegevus ei jää teise varju.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 765/2008, millega sätestatakse akrediteerimise ja turujärelevalve nõuded seoses toodete turustamisega ja tunnistatakse kehtetuks määruse (EMÜ) nr 339/93 (ELT L 218, 13.8.2008, lk 30–47) (edaspidi *määrus (EÜ) nr 765/2008*), artikkel 4 punkt 7 sätestab, et riiklik akrediteerimisasutus töötab mittetulunduslikul alusel. Ka TNVS ei välista ega sea piiranguid juriidilisele vormile riikliku akrediteerimisasutusena tegutsemisel, võimaldades täita vastavaid ülesandeid ka riigi osalusega mittetulundusühinguna. MTÜ EVS näol on olemas toimiv kvaliteeditaristu asutus, mille liikmed on valmis laiendama MTÜ tegevuse ulatust akrediteerimistegevustega. Seetõttu on valitud akrediteerimistegevuse üleviimine olemasolevasse standardiorganisatsiooni ülesandeid täitvasse mittetulundusühingusse, viies mittetulundusühingu nime tegevuse ulatusega kooskõlla ja täiendades põhikirja lisandunud ülesannete osas, ning lõpetades SA EAK tegevuse. Akrediteerimistegevuse sujuva toimimise tagamiseks on MTÜ EVS ja SA EAK sõlminud kokkuleppe (lisa 1), mille järgi SA EAK annab ja MTÜ EVS võtab üle SA EAK akrediteerimistegevusega seotud õigused ja kohustused, sh SA EAK liikmelisuse Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsioonis European co-operation for Accreditation (EA).

Akrediteerimisasutuse ja standardiorganisatsiooni nõuded (TNVS, määrus 765/2008)

Akrediteerimist korraldatakse ja tegevusi viiakse läbi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 765/2008, millega sätestatakse akrediteerimise ja turujärelevalve nõuded seoses toodete turustamisega ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 339/93 (ELT L 218, 13.8.2008, lk 30–47) (edaspidi *määrus (EÜ) nr 765/2008*), II peatükis sätestatu kohaselt (TNVS § 36). Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1025/2012, mis käsitleb Euroopa standardimist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 89/686/EMÜ ja 93/15/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/9/EÜ, 94/25/EÜ, 95/16/EÜ, 97/23/EÜ, 98/34/EÜ, 2004/22/EÜ, 2007/23/EÜ, 2009/23/EÜ ja 2009/105/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 87/95/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1673/2006/EÜ (ELT L 316, 14.11.2012, lk 12–33) (edaspidi *Euroopa standardimise määrus*), kehtestatakse eeskirjad Euroopa standardiorganisatsioonide, riikide standardiorganisatsioonide, liikmesriikide ja komisjoni koostöök, liidu õigusakte ja poliitikat toetavate, tooteid ja teenuseid käsitlevate Euroopa standardite ja Euroopa standardimisdokumentide koostamiseks, viitamiseks sobivate IKT tehniliste spetsifikatsioonide valimiseks ning Euroopa standardimise rahastamiseks ja sidusrühmade osalemiseks Euroopa standardimises. Euroopa standardimise määruses nimetatud riigi standardiorganisatsiooni nimetamine ja standardimise korraldamine on sätestatud TNVS §-des 44-48.

Akrediteerimine on mitteäriline ja konkurentsist hoiduv avaliku sektori tegevus. Akrediteerimine toimub avalikes huvides ja selle käigus hinnatakse vastavushindamisasutuste tehnilist kompetentsust ja usaldusväarsust. Seda tehakse läbipaistva ja erapooletu hindamismenetluse teel ainult harmoneeritud ja rahvusvaheliselt tunnustatud standardite alusel. Juba akrediteeritud asutuste akrediteeringute üle teeb SA EAK regulaarset järelevalvet. Määrusest (EÜ) nr 765/2008 ja harmoneeritud standardist EN-ISO 17011 tulenevad piirangud riikliku akrediteerimisasutuse tegevusele, millest olulisemad on:

- kohustused ja ülesanded on eristatud selgelt riigi muude ametiasutuste kohustustest ja ülesannetest eesmärgiga suurendada riikliku akrediteerimisasutuse sõltumatust ning tema tegutsemise erapooletust ja sõltumatust;
- töötab mittetulunduslikul alusel ehk asutus võib osutada oma teenuseid tasu eest või saada tulu, kuid peab investeerima kogu jääktulu akrediteerimistegevuse arendamisse akrediteerimisasutuse üldiste ülesannete piirides;
- ei paku ega osuta teenuseid ega vii läbi toiminguid, mis on vastavushindamisasutuste ülesanded, ei oma vastavushindamisasutusega seotud rahalisi või juhtimisalaseid huve;
- ei tohi osutada akrediteerimisalaseid nõustamisteenuseid;
- on korraldatud selliselt, et on sõltumatu tema poolt hinnatavatest vastavushindamisasutustest ja ärilisest survest ning on tagatud, et vastavushindamisasutustega ei teki huvide konflikti.

MTÜ EVS ei paku ega osuta täna teenuseid ega vii läbi toiminguid, mis on vastavushindamisasutuste ülesanded, samuti puuduvad otseselt vastavushindamisega seotud rahalised või juhtimisalased huvid. MTÜ EVS on Euroopa standardimisorganisatsioonide CEN (*European Committee for Standardization*) ja CENELEC (*European Committee for Electrotechnical Standardization*) liikmelisuse nõuetele vastavuse tõendamiseks sertifitseeritud SA EAK poolt akrediteeritud sertifitseerimisasutuse poolt, kelle väljastatud vastavussertifikaat kinnitab Euroopa standardimisorganisatsioonide liikmelisuse nõuete täidetust. Nimetatud nõuete täidetuse ja täidetuse tõendamine on eelduseks, et Eesti standardiorganisatsioon saaks olla Euroopa standardiorganisatsioonide liige ning esindada Eesti huvipooli Euroopa standardimises. Edaspidi on võimalik vastavushindamisasutustega seotud huvide konflikti vältimiseks kasutada MTÜ EVS Euroopa standardimisorganisatsioonide nõuetele vastavuse tõendamiseks alternatiivset rahvuslike standardiorganisatsioonide vahelist vastastikuse hindamise (*peer assessment*) skeemi. MTÜ EVS korraldab standardite, sh akrediteerimisel kasutatavate, rakendamise koolitusi ning nõustab standardite kasutajaid ja tehniliste komiteede liikmeid standardite rakendamise ja koostamise küsimustes, kuid ise kliente otseselt akrediteerimisalasel ei nõusta. Seega MTÜ EVS ei saa jätkata vastavushindamisega seotud ühe ettevõtte või asutuse spetsiifiliste koolituste või konsultatsioonide pakkumisega tulenevalt erapooletuse ja sõltumatuse põhimõttest, kuid antud muudatus on MTÜ EVS teenuste portfellis väga väikese mõjuga. Akrediteerimistegevuse viimisel standardimisorganisatsiooniga ühte organisatsiooni on võimalik akrediteerimisega seotud kohustused ja ülesanded eraldada MTÜ EVS muudest tegevustest nii ametikohtade kui ka eelarve vaatest, täites sellega määrusest (EÜ) nr 765/2008 ja harmoneeritud standardist EN-ISO 17011 tulenevad nõuded akrediteerimisasutusele.

EA liikmelisus ja vastastikuse tunnustamise MLA (*Multilateral Agreement*) leping

SA EAK on Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni EA (*European co-operation for Accreditation*), mis on loodud määruse (EÜ) nr 765/2008 artikli 14 alusel ja kuhu kuuluvad kõik määruse (EÜ) nr 765/2008 artikli 4 lõike 1 järgi nimetatud riiklikud akrediteerimisasutused, põhiliige alates juunist 2000. a. Kõik riiklikud

akrediteerimisasutused peavad läbima määruse (EÜ) nr 765/2008 artikli 10 kohase vastastikuse hindamise ja olema EA mitmepoolse vastastikuse tunnustamise lepingu MLA (*Multilateral Agreement*) liige. SA EAK on MLA liige kalibreerimislaborite, katselaborite ja inspekteerimisasutuste, sertifitseerimistegevuste (toote, personali, juhtimissüsteemi) ja kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendamisasutuste akrediteerimise alal.

EA liikmelisust reguleeriva dokumendi [Articles of Association](#) (edaspidi *AOA*) artikli 5 punkti A alapunkti a järgi on EA täisliige, kes on liikmesriigi poolt seaduslikult nimetatud riiklik akrediteerimisasutus vastavalt määrusele (EÜ) nr 765/2008. SA EAK on EA täisliige, kuna ta on nimetatud riigi poolt akrediteerimisasutuseks Vabariigi Valitsuse korraldusega. *AOA* art 6 järgi lõpeb liikmelisus, kui liige lakkab eksisteerimast (a), välja astumise teate esitab liige (b) või EA (c), või liige arvatakse EA-st välja (d). Järjepidevuse vaates jätkub SA EAK tegevus MTÜ EVS struktuuriüksusena, kuivõrd MTÜ EVS nimetatakse käesoleva Vabariigi Valitsuse korraldusega SA EAK tegevuste jätkajaks ja MTÜ-s EVS jätkab üksus Eesti Akrediteerimiskeskus Eesti akrediteerimisasutusena. SA-st EAK akrediteerimistegevuse üleviimisel MTÜ-sse EVS kokkuleppe (lisa 1, Ettevõtte üleandmise leping) kohaselt lähevad SA EAK akrediteerimisasutuse ülesannetega seotud varad ja kohustused üle MTÜ-le EVS. Tegemist on ettevõtte üleminekuga võlaõigusseaduse § 180 tähenduses, mille kohaselt SA-le EAK kuuluvad SA EAK majandamisega seotud ja selle majandamist teenivad asjad, õigused ja kohustused, muuhulgas ettevõttega seotud lepingud ja osa rahalistest vahenditest (sh sihtkapital), antakse üle MTÜ-le EVS. Ettevõtte üleandmise lepingu eesmärk on väljendada SA EAK Nõukogu ja MTÜ EVS juhatause tahet anda SA EAK tegevus ja õigusjärglus üle MTÜ-le EVS. Lepingu sõlmimisega loetakse SA EAK varad, lepingud ja muud kohustused üle antuks ja MTÜ EVS jätkab akrediteerimistegevust SA EAK õigusjärglasena. Kuna vastavalt sihtasutuste seaduse § 48 lõikele 1 toimub sihtasutuse lõpetamisel selle likvideerimine, jäetakse vastava menetluse läbiviimiseks SA-sse vajalikud rahalised vahendid. Kui pärast likvideerimismenetluse lõpuleviimist nimetatud rahalised vahendid ei ole täies mahus ammendunud, antakse need SA EAK lõpetamise järel samuti üle MTÜ-le EVS akrediteerimistegevuse korraldamiseks.

EA riiklike akrediteerimisasutuste hindamise korra EA-2/02 lisa 7 punkti 1.4 järgi EA mitmepoolse vastastikuse tunnustamise lepingu MLA liikmelisus katkeb, kui akrediteerimisasutuse EA liikmelisus peatatakse või tühistatakse. Akrediteerimisasutuse, kelle MLA liikmelisus on peatatud, peatamisperioodil antud akrediteeringud ei ole MLA tunnustusega ja rahvusvaheliselt tunnustatud. Enne peatamist välja antud akrediteeringud on rahvusvahelise tunnustusega. **Käesoleval juhul jäävad MLA allkirjastamise kriteeriumid [EA-1/06](#) täidetuks, kuna sisutegevused jäävad samaks.** Eesti akrediteerimisasutuse järgmine evalueerimine ehk EA poolne hindamine on planeeritud 2021. aastal ja EA-lt seni saadud info kohaselt toimub muudatuste hindamine tavapärase hindamise käigus.

MTÜ-s EVS on plaanis jätkata sisuliste akrediteerimistegevust käsitlevate protsessidega dokumendis [EA-1/17 S1 A - AB](#) ja määruse (EÜ) nr 765/2008 artiklis 8 (nt tagatud sõltumatus vastavushindamisasutustest, tegutsemine mittetulunduslikel alustel) kirjeldatud viisil, millega on jätkuvalt täidetud EA liikmelisuse kriteeriumid. EA riiklike akrediteerimisasutuste hindamise korra [EA-2/02](#) punkt 2.2.2. järgi peab akrediteerimisasutus viivitamatult teavitama EA sekretariaati olulistest muutustest, lisades teavitusele muudatuste mõjude hindamise analüüsi. Olulised muudatused on näiteks õigusliku staatuse muutumine, juhtivtöötjate ehk tipp-juhtkonna (*Top Management*) ja akrediteerimisjuhtide (*Senior accreditation program personnel*) personali muudatused, akrediteerimiskriteeriumite ja -protseduuride muutused. Akrediteerimisasutuse sõltumatuse ja erapooletuse kontekstis on akrediteerimistegevuse üleviimisel MTÜ-sse EVS olulised muudatused järgmised:

1. Akrediteerimisasutus muudetakse iseseisvast ja eraldiseisvast juriidilisest isikust osaks teisest juriidilisest isikust, millel on lisaks akrediteerimisele ka muid funktsioone. Akrediteerimisfunktsioon piiritletakse selgelt akrediteerimise üksusega, mille tegevus on eraldatud MTÜ EVS teistest tegevustest. Selliselt on MTÜ EVS tervikuna ja akrediteerimisasutus MTÜ üksusena sõltumatud akrediteerimisasutuse poolt hinnatavatest vastavushindamisasutustest. MTÜ EVS osana ei ole akrediteerimisasutuse erapooletust võimalik survestada äriiselt, finantsiliselt vm viisil ja akrediteerimisteenust osutatakse ühtsetel alustel (kriteeriumid, protseduurid, hinnakiri) kõikidele akrediteerimisasutuse klientidele taotlejatel vahet tegemata.

2. Muutub akrediteerimisasutuse senine tipp-juhtkond – jätkavad 3 senist akrediteerimisasutuse tipp-juhtkonna liiget (akrediteerimisjuhid) ning ühend-MTÜ koosseisust ühineb tipp-juhtkonda 2 uut liiget (MTÜ juhataja ja kvaliteedijuht). SA EAK nõukogu asemel jätkab juhtorganina MTÜ EVS juhatus. Uued tipp-juhtkonna liikmed ei ole akrediteerimisasutuse poolt hinnatavate vastavushindamisasutuste ega akrediteerimisalaseid konsultatsioone pakkuvate asutustega seotud ning nad on teadlikud akrediteerimisasutuse erapooletuse ja objektiivsuse tagamise nõuetest ja vajalikkusest.

Akrediteerimisasutustele kehtivate sõltumatuse ja erapooletuse muude nõuete osas MTÜ EVS koosseisus muudatusi ei toimu. Akrediteerimisasutuse tegevuse liikumisest MTÜ-sse EVS tekkivad muudatused ei kahjusta praeguse info põhjal akrediteerimisasutuse sõltumatust ja erapooletust vastavushindamisasutustest ning akrediteerimisfunktsioon jääb jätkuvalt sõltumatuks ja eraldiseisvaks riigi teistest funktsioonidest. Akrediteerimisasutuse sõltumatuse ja erapooletuse analüüsi ajakohastatakse jooksvalt ning MTÜ-sse EVS akrediteerimistegevuse üleviimise ettevalmistamise käigus tuvastatud ohud akrediteerimistegevuse erapooletusele on võimalik maandada.

Eeltoodust tulenevalt teavitab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium EA sekretariaati akrediteerimisasutuses toimunud muudatustest vähemalt ühe kuu jooksul nende toimumisest ehk hiljemalt 31. jaanuar 2021. Ülemineku sujuvamaks korraldamiseks tehakse eelnimetatud teavitus pärast Vabariigi Valituse otsust esimesel võimalusel.

Akrediteerimistegevuse finantseerimine

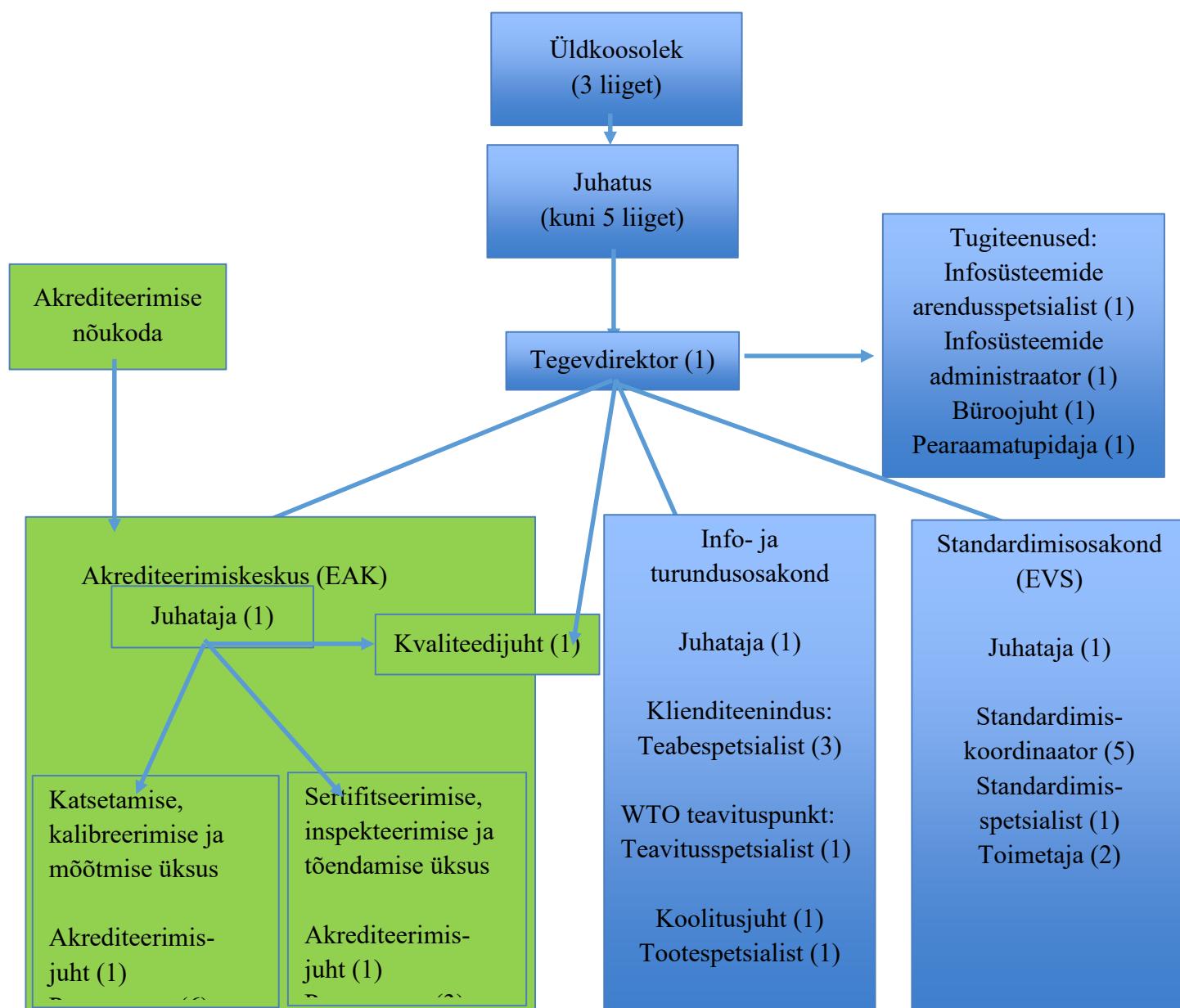
Akrediteerimisasutus toimib mittetulunduslikel alustel. Akrediteerimistegevust finantseeritakse klientide poolt akrediteerimisasutusele tasutavatest akrediteerimistasudest ja riigieelarves ette nähtud eraldisest. Riigieelarvest finantseeritakse akrediteerimisasutuse osalemist Euroopa ja rahvusvaheliste akrediteerimisalaste koostööorganisatsioonide tegevuses (TNVS § 37 lg 3). Akrediteerimistasud jagunevad hindamis- ja aastatasudeks ning nende tasude eesmärk on tagada akrediteerimiskeemide toimimine, sealhulgas asutuse majandamiskulude katmine. Akrediteerimisteenuse finantseerimine on üles ehitatud isetasuvuse põhimõttel. Akrediteerimise hinnad ja kriteeriumid on sätestatud TNVS §-s 38¹-38⁴ ja TNVS §-i 38⁴ alusel kehtestatud 09.09.2016 majandus- ja taristuministri määruses nr 54 „Eesti akrediteerimisasutuse võetava aastatasu määramise põhimõtted ja tasu määrad“. Akrediteerimistegevuse üleviimisel MTÜ-sse EVS akrediteerimistegevuse finantseerimine jätkub samadel alustel, kusjuures tekib juhtimiskulude (ca 10 000 eurot aastas) kokkuhoid SA EAK Nõukogu tasude osas. Muud kulud ja tulud jäävad samaks. Sealjuures juhime tähelepanu, et tulenevalt määruse (EÜ) nr 765/2008 rakendamise põhimõtetest (sh määruse (EÜ) nr 765/2008 põhjenduspunkt 14) ei ole akrediteerimisasutuse eesmärk organisatsiooni omanike või liikmete varale lisanduva kasu saamine, sealhulgas kasumi jaotamine või maksimeerimine. Akrediteerimisteenusest tulu arvel võib teha investeringuid akrediteerimistegevuse arendamiseks, mistõttu on oluline SA EAK rahalised vahendid akrediteerimistegevuse üleminemisel MTÜ-sse EVS samuti üle anda ja jätkata rahastamist

samadel alustel. Muuhulgas antakse üle MTÜ-le EVS SA EAK asutaja ehk riigi poolt antud sihtkapital (ca 130 000 eurot), mis anti SA-le EAK põhikirjalise eesmärgi ehk akrediteerimistegevuse korraldamiseks.

SA EAK rahalistest vahenditest kaetakse akrediteerimise ülesande üleviimisel tekkivad ühekordsed kulud, mille moodustavad võimalikud SA EAK töötajate koondamise või lepingu lõpetamise, akrediteerimisasutuse uuele rendipinnale kolimise ja selle sisustamisega, ühise sümbolika loomisega ning sihtasutuse lõpetamisega seotud kulud – hinnanguliselt kuni 100 000 eurot. SA EAK rahalised vahendid, välja arvatud SA EAK lõpetamise kuludega seonduv, antakse 1. jaanuaril 2021. a üle MTÜ-le EVS, millega kaetakse akrediteerimistegevuse jooksvad ja ülesande üleminekuga seotud kulud.

Mittetulundusühingu struktuur pärast akrediteerimisasutuse ülesannete mittetulundusühingusse viimist

Määruses (EÜ) nr 765/2008 (sh artikli 4 lõikes 6) ja standardis EVS-EN ISO/IEC 17011:2017 (sh punktis 5.3) toodud akrediteerimisasutuse eraldatuse nõuete täitmiseks liidetakse akrediteerimisfunktsioon MTÜ-ga EVS eraldi põhikirjalise struktuuriüksusena (Eesti Akrediteerimiskeskus). MTÜ EVS akrediteerimistegevuse lisandumise tõttu muudetakse MTÜ nime ja täiendatakse põhikirja. Täiendatud põhikirja projekt on lisatud seletuskirjale (lisa 2).

Akrediteerimise ülesande üleminekul MTÜ-sse tekkivad uued struktuuriüksused koos ametinimetustega on struktuuriskeemil toodud helerohelise taustaga, MTÜ EVS olemasolevad struktuuriüksused helesinise taustaga. Sulgudes olev number ametikohtade taga näitab sama nimetusega ametikohtade arvu struktuuris. Akrediteerimiskeskuses säilitatakse kõigi akrediteerimisega seotud (akrediteerimisasutuse juht, akrediteerimisjuhid, peassessorid, kvaliteedijuht) töötajate ametikohad vastavalt tänasele SA EAK sisemisele struktuurile. Mittetulundusühingus juhib Akrediteerimiskeskust ja langetab sisulisi akrediteerimisotsuseid akrediteerimiskeskuse juhataja.

Tugitegevused (raamatupidamine, büroo- ja dokumendihaldus, personalitöö, klienditeenindus) liidetakse pärast ettevõtte üleminekut MTÜ EVS tugistruktuuridega, sh kahe osakoormusega raamatupidaja asemel luuakse üks täiskoormusega raamatupidaja ametikoht. SA EAK kvaliteedijuhi ja Standardikeskuse kvaliteedispetsialisti ülesanded koondatakse ühte kogu organisatsioonile kvaliteedijuhtimist pakkuvasse ametikohta. Akrediteerimise assistendi, assisteerimise, büroo korrashoiu ja dokumendihaldusega seotud ülesanded liidetakse MTÜ EVS büroojuhi ülesannetega ning kliendisuhtluse (sh akrediteerimistaotluste vastuvõtt) ja akrediteerimisinfo avaldamisega seotud ülesanded MTÜ EVS klienditeenindusega, luues klienditeenindusse ühe täiendava ametikoha.

Sarnaselt SA EAK praeguse struktuuriga nähakse akrediteerimise erinevate huvipoolte kaasamiseks MTÜ struktuuris nõuandva organina ette akrediteerimise huvipoolte esindajatest koosnev akrediteerimise nõukoda.

MTÜ kõrgemal tasandil juhtimisega tegeleb MTÜ juhatus, kelle pädevusse jääb ka vastavalt põhikirjas määratletule akrediteerimisega seotud kõrgema tasandi otsuste langetamine. Akrediteerimiskeskuse nõukogu, mis on sihtasutuse Eesti Akrediteerimiskeskuse juhtorganiks, või muud akrediteerimise kõrgemat juhtorganit lisaks MTÜ juhatusel ühendatud organisatsioonis eraldi ette ei nähta.

SA EAK töötajate üleviimine MTÜ-sse EVS

MTÜ EVS struktuuris on hetkel 21 töökohta (20,6 täistööajale arvatuna) ning SA EAK struktuuris 15 töökohta (14,1 täistööajale arvatuna). Täienenud MTÜ EVS töötajate arvuks kavandatakse 34. Töötajate arv väheneb kahe töökohta võrra raamatupidamise ja kvaliteedijuhtimise funktsioonide liitmise tulemusel. Lisaks kaob sihtasutuse likvideerimisel ära SA EAK nõukogu ja sellega likvideeritakse üks juhtimistasand koos kolme nõukogu liikme kohaga.

Akrediteerimisasutuse põhifunktsioon viiakse MTÜ-sse üle koos töötajate ja ametikohtadega. SA EAK töötajate töölepingud lähevad ettevõtte üleminekul muutumatu kujul üle MTÜ-le vastavalt töölepingu seaduse (edaspidi *TLS*) § 112 lõikele 1, kuna MTÜ jätkab SA EAK põhifunktsiooni (akrediteerimisasutuse ülesannete) täitmist. Tulenevalt *TLS* § 112 lõikest 3 ei tohi EAK töötajate töölepingut üles öelda põhifunktsiooni ülemineku tõttu EVSi. Töölepingu ülesütlemine muudel seadusest toodud põhjustel on lubatud, näiteks töötaja koondamine olukorras, kus ümberkorralduste tulemusena ei ole töötajale enam võimalik samasisulist tööd pakkuda. SA EAK juhatuse liikmele, kelle leping lõpetatakse SA-s EAK 31.12.2020, pakutakse MTÜ-s EVS struktuuriüksuse Eesti Akrediteerimiskeskuse juhi rolli ja jätkamist töölepinguga.

Kuna tegutsevale MTÜ-le EVS lisanduvad akrediteerimistegevusega seotud ülesanded, siis jääb MTÜ EVS registrikood samaks. MTÜ tegevjuhi valik ja nimetamine jääb MTÜ

juhatuse pädevusse ning toimub vastavalt MTÜ põhikirjale juhatuse poolt. MTÜ-le uue juhi valimine täiendava ülesande lisandumisel tulenevalt MTÜ põhikirjast ei ole vajalik.

SA EAK lõpetamine

SA EAK põhikirjaline eesmärk on akrediteerimisülesande täitmine. Seetõttu ei ole vajadust akrediteerimistegevuse SA-st EAK MTÜ-sse EVS viimise järel nimetatud sihtasutuse eksisteerimiseks ja on otstarbekas see lõpetada. Käesoleva eelnõuga antakse SA EAK lõpetamiseks volitus majandus- ja taristuministrile, kes on määratud riigi eest SA EAK asutajaõiguste teostajaks. Majandus- ja taristuministri käskkirjaga tehakse otsus lõpetada SA EAK alates 1. jaanuarist 2021. a ehk pärast akrediteerimistegevuse üle viimist MTÜ-sse EVS. Sama käskkirjaga otsustatakse SA EAK lõpetamise järel allesjäänud vara üleandmine MTÜ-le EVS akrediteerimistegevuse korraldamiseks.

Sihtasutuste seaduse § 56 lõike 1 järgi jaotatakse pärast võlausaldajate kõigi nõuete rahuldamist või tagamist ja raha hoiustamist allesjäänud vara põhikirja järgi selleks õigustatud isikute vahel. SA EAK põhikirja järgi antakse pärast likvideerimismenetluse kohast võlausaldajate kõigi nõuete rahuldamist allesjäänud vara viivitamatult üle asutajaõiguse teostajale, kelleks on majandus- ja kommunikatsiooniministeerium. Vara ei või õigustatud isikutele välja jagada enne viie kuu möödumist sihtasutuse lõpetamise registrisse kandmisest ja likvideerimisteate avaldamisest (sihtasutuste seaduse § 56 lg 5).

Kogu SA EAK vara, sh asutaja poolt antud sihtkapital, on ette nähtud akrediteerimistegevuse korraldamiseks. Lisaks on nõutud ka määruse (EÜ) nr 765/2008 järgi akrediteerimistegevusega seotud tulu kasutada akrediteerimistegevuse korraldamiseks, sh arendamiseks. Eeltoodust tulenevalt on otstarbekas SA EAK lõpetamise järel alles jäänud vara anda kohe MTÜ-le EVS, mitte kanda vahepeal SA EAK lõpetamise järel allesjäänud vara riigile ja eraldada MTÜ-le EVS sama summa riigieelarvest uuesti.

Õigusaktide muudatused

Õigusloome hea praktika kohaselt tuleb õigusaktides võimalusel vältida kindlaid ülesandeid täitvate asutuste nimetamist. TNVS-s on sätestatud akrediteerimisasutuse ja standardimisorganisatsiooni ülesanded ning isikute nimetamine on viidud Vabariigi Valitsuse korraldusse. Samas on siiski mõnedes õigusaktides nimetatud SA EAK ja MTÜ EVS isikutena, mitte üldisemalt ülesannete täitjana ehk Eesti akrediteerimisasutusena või standardimisorganisatsioonina. Käesoleva Vabariigi Valitsuse korraldusest tulenevalt muutub riikliku akrediteerimisasutuse isik ning kui MTÜ EVS muudab oma nime lisandunud akrediteerimisülesande tõttu, tuleb mittetulundusühingu nimi viia vastavusse mittetulundusühingu eesmärgi, tegevuse ulatuse ja õigusliku vormiga. Seetõttu on vajalik üle vaadata ja viia sisse parandused kaheteistkümnes õigusaktis, kus SA EAK ja MTÜ EVS on nimeliselt sätestatud:

- keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus;
- pakendiseadus;
- Vabariigi Valitsuse 20.06.2000 määrus nr 193 „Plii ja selle ioonsete ühendite kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“;
- Vabariigi Valitsuse 20.03.2001 määrus nr 105 „Ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“;
- Vabariigi Valitsuse 23.09.2010 määrus nr 140 „Kavandatavast tehnilisest normist, infoühiskonna teenusele kehtestatavast nõudest ja teenuse osutamise nõudest teavitamise kord ning teavitamist koordineeriva asutuse määramine“;

- sotsiaalministri 17.05.2002 määrus nr 78 „Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni mõõtmise meetodid“;
- sotsiaalministri 06.05.2002 määrus nr 75 „Ultra- ja infraheli helirõhutasemete piirväärtused ning ultra- ja infraheli helirõhutasemete mõõtmine“;
- sotsiaalministri 04.03.2002 määrus nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid“;
- sotsiaalministri 19.08.2004 määrus nr 103 „Haigla liikide nõuded“;
- keskkonnaministri 17.12.2018 määrus nr 52 „Üldgeoloogilise uurimistöö ning maavara geoloogilise uuringu kord ja nõuded ning nõuded fosforiidi, metallitoorme, põlevkivi, aluskorra ehituskivi, järvelubja, järvemuda, meremuda, kruusa, liiva, lubjakivi, dolokivi, savi ja turba omaduste kohta maavarana arvelevõtmiseks“;
- majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.12.2007 määrus nr 103 „Aktsiisikauba mõõtmiseks kasutatavate mõõtevahendite metrooloogilistele omadustele esitatavad nõuded“;
- kaitseministri 21.10.2015 määrus nr 25 „Kaitseväe ja Kaitseliidu mootorsõiduki ning haagise tehnonõuded ja varustuse nõuded ning tehnonõuetele vastavuse kontrollimise kord“.

3. Eelnõu mõjud

Akrediteerimistegevuse üleviimine ühte organisatsiooni standardimise korraldamisega tuleneb riigireformi tegevuskava 2019-2023 põhimõtetest. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2019-2023 on ette nähtud riigireformi üldeesmärgi ehk tõhus valitsemine saavutamiseks erinevaid tegevusi. Akrediteerimisasutus ja standardimisorganisatsioon on riigi strateegilisest vaatest suunatud sama eesmärgi täitmisele - kvaliteedi infrastruktuuri tagamiseks poliitika kujundamine ja elluviimise rakendamine. SA EAK ja MTÜ EVS strateegilised eesmärgid kattuvad tugiprotsesside osas, nagu rahvusvahelistele nõuetele vastamise tagamine, akrediteerimise ja standardimise osas klientidele nõuetele vastava teenuse pakkumine, protsesside efektiivsuse tõstmine ja teenustest teadlikkuse ulatuse suurendamine. Mõlemad on samaväärsed riikliku prioriteedi taseme ja suurusega organisatsioonid, kus ühe tegevus ei jää teise varju.

Avalike teenuste kvaliteedi kasv

Riigi haldusala organisatsioonide vähendamisel ja ülesannete kokku koondamisel on erinevaid eesmärgi ja kasutegureid. Avalike teenuste kvaliteeti on võimalik tõsta protsesside efektiivsuse kaudu, vähendades riigi haldusala organisatsioonide vahelist tegevuste killustatust ja dubleerimist teenuste osutamisel. Lisaks protsesside parendusest tulenevale kulutõhususe saavutamisele võib riigi haldusala organisatsioonide sünergiast ja koostööst avalike teenuste klient – kodanik, ettevõtja jt. Sarnaste valdkondade ja klientide sihtgruppidega riigi haldusala organisatsioonide ülesannete kokku koondamine võimaldab kliendi jaoks vähendada vajadust pöörduda erinevate teenusepakkujate poole. Teenuse osutamine „one stop shop“ ehk ühe ukse printsiibi põhimõttel tõhustab kliendi suhtlust riigiga ja seeläbi vähendab nii avalike teenuste osutamise kui ka kliendi halduskoormust. Riigihaldusala organisatsioonide ülesannete kokku koondamisel paraneb eeldatavalt ka teenuste kättesaadavus, kuivõrd on reaalne, et ühes riigi haldusala organisatsioonis hakkavad IT lahendused toetama põhiprotsesse ja teenuste pakkumist suuremas ulatuses kui varasemalt. Seega on võimalik riigi haldusala organisatsioonide ülesannete kokku koondamise kaudu suurendada klienditeeninduse kvaliteeti, muutes teenust kliendile mugavamaks ning ühtlustades pakutava teenuse kvaliteeti.

Riigi haldusala organisatsioonide ressursitõhusam juhtimine

Riigi haldusala organisatsioonide ülesannete kokku koondamine toetab ressursitõhusamat juhtimist, mida on võimalik saavutada suurema eelarve, paindlikuma ressursikasutuse ning halduskulude kokkuhoiu kaudu. Tööjõu- ja majandamiskulusid on võimalik suuremas riigi haldusala organisatsioonis vähendada ametikohtade optimeerimise, tugitegevuste konsolideerimise, tööprotsesside parendamise ja digitaliseerimise, varade optimeerimise, juhtimistasandite ja bürokraatia vähendamise ning investeringute korralduse korrastamise kaudu. Suurema riigi haldusala organisatsiooni juhtimine lisab ressursikasutusele paindlikkust, sest suureneb võimalus suunata vahendeid valdkonna üleselt prioriteetsematesse ja enam fookust vajavatesse kohtadesse. Suurem organisatsioon võimaldab suuremat tähelepanu pööramist organisatsioonisiselt arendus- ja personaliteemadele, mis tugifunktsioonina on väga olulised organisatsiooni efektiivseks ja jätkusuutlikuks tegutsemiseks.

4. Eelnõu rakendamiseks vajalikud vahendid

Akrediteerimistegevuse üleviimiseks täiendavaid vahendeid riigieelarvest ei ole vajalik eraldada. SA EAK rahalistest vahenditest kaetakse üleviimisel tekkivad ühekordsed kulud, mille moodustavad võimalikud SA EAK töötajate koondamise või lepingu lõpetamise, akrediteerimisasutuse uuele rendipinnale kolimise ja selle sisustamisega, ühise sümboolika loomis ning sihtasutuse lõpetamisega seotud kulud – hinnanguliselt 100 000 eurot. Ühekordsed kulud kaetakse SA EAK rahalistest vahenditest.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati õigusaktide eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandus-, Sise-, Justiits-, Maaelu-, Keskkonna- ja Sotsiaalministeeriumile. Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ja Eesti Tööandjate Keskliidule.

Lisa 1. Ettevõtte üleandmise leping

Lisa 2. MTÜ põhikirja eelnõu